

Андрій ФЕДІРКО,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди (м. Харків)*

ДЕОНТОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ

У сучасних умовах професійна діяльність стоматологів вимагає ще більшої уваги до етики та деонтології, оскільки морально-психологічний стан пацієнтів безпосередньо впливає на результати лікування. Важливою є не лише якісна медична допомога, але й створення комфортної та доброзичливої атмосфери, яка допомагає пацієнту відчувати себе впевнено та спокійно. Це особливо актуально зараз, коли значна частина населення України переживає стресові ситуації через соціально-політичні виклики, що робить емоційний стан пацієнтів ще більш вразливим.

Професійна деонтологічна культура стоматолога відіграє важливу роль у створенні позитивної атмосфери як під час взаємодії з пацієнтами, так і в колективі медичних працівників. Адже етика і деонтологія не обмежуються лише ставленням до пацієнтів, але також поширюються на професійні стосунки з колегами. Уміння лікаря працювати в команді, підтримувати колектив, бути відповідальним і етично коректним у спілкуванні сприяє загальному покращенню якості надання медичних послуг. Підтримка довірливих стосунків у колективі дає змогу створити здорову атмосферу в робочому середовищі, що позитивно впливає на пацієнтів та ефективність лікувального процесу.

Одним із ключових аспектів деонтології є професійне виконання лікарем своїх обов'язків. Це передбачає не тільки високий рівень знань та навичок, але й постійне дотримання моральних принципів. У сучасних умовах, коли стоматологічні послуги стають все більш конкурентними, лікарі мають не лише вдосконалювати технічні аспекти своєї роботи, але й розвивати етичні та моральні якості, які дозволять їм забезпечити найвищий рівень обслуговування.

Деонтологія як наука про професійну поведінку та етичні норми бере свій початок із давніх часів, але її активний розвиток почався на початку ХІХ століття завдяки англійському філософу Ієремії Бентаму, який вперше вжив цей термін для позначення вчення про мораль. Відтоді деонтологія

постійно розвивається, охоплюючи різні сфери професійної діяльності, зокрема медицину. Саме медична деонтологія є важливою частиною етичної теорії, яка розглядає моральні вимоги, що стоять перед лікарями у процесі виконання їхніх професійних обов'язків.

Окреме місце в дослідженні питань деонтології займає стоматологія, оскільки лікарі-стоматологи працюють у тісному контакті з пацієнтами, для яких дуже важливий не тільки результат лікування, але й психологічний комфорт під час відвідування лікаря. Питання формування деонтологічної культури лікарів-стоматологів розглядалися в працях таких науковців, як С. Вітенко, Н. Касевич, Ю. Колісник-Гуменюк та Н. Пасечко. У своїх дослідженнях вони підкреслювали важливість володіння лікарями основами деонтології, що є важливим не лише для професійного розвитку, але й для успішної взаємодії з пацієнтами.

Загалом, формування високого рівня деонтологічної культури лікарів-стоматологів передбачає розвиток низки моральних якостей, таких як відповідальність, доброзичливість, ерудиція, сумлінність, співчуття, терплячість та інтелігентність. Також важливою складовою є вміння лікаря підтримувати довірливі стосунки з пацієнтами, бути уважним до їхніх потреб та страхів, оскільки стоматологічне лікування часто супроводжується певним дискомфортом і страхом у пацієнтів. Уміння лікаря налагодити психологічний контакт із пацієнтом допомагає зменшити цей страх та створити атмосферу довіри, що позитивно впливає на хід лікування.

Крім того, в умовах сучасного світу, коли медичні технології стрімко розвиваються, лікарі повинні не тільки постійно підвищувати свою кваліфікацію, але й враховувати етичні та моральні аспекти впровадження нових методів лікування. Використання сучасних технологій вимагає від лікарів не лише технічних знань, але й відповідального підходу до етичних питань, що виникають під час застосування новітніх досягнень медицини.

Сьогодні також важливо враховувати міжнародний досвід у галузі медичної деонтології. Від середини ХХ століття в багатьох країнах світу розроблено деонтологічні кодекси, які визначають етичні стандарти поведінки лікарів. Серед них виділяються Женевська декларація 1948 р., Міжнародний кодекс медичної етики (м. Лондон, 1949 р.), Гельсінсько-Токійська декларація (1964 р., 1975 р.), Сіднейська декларація (1969 р.), а

також Декларація про ставлення лікарів до тортур (1975 р.). У цих документах закріплені основні моральні принципи, на яких має будуватися професійна діяльність медичних працівників.

В Україні також існує низка нормативних документів, які регулюють професійну етику лікарів-стоматологів. Зокрема, «Етичний кодекс лікаря України» 2006 р. та Закон України про стоматологічну діяльність визначають основні вимоги до етичної поведінки лікарів. Дотримання цих норм є обов'язковим для всіх медичних працівників і є показником високого рівня професійної деонтологічної культури. Одним із основних принципів, що визначають професійну діяльність стоматолога, є принцип гуманізму. Це означає, що лікар повинен не тільки надавати якісну медичну допомогу, але й піклуватися про моральний і психологічний стан пацієнта. Гуманістичний підхід передбачає щире ставлення до кожного пацієнта, врахування його індивідуальних потреб та особливостей. Лікар має проявляти співчуття, бути терплячим, уважним і відкритим до діалогу з пацієнтом. Це допомагає створити атмосферу довіри і взаєморозуміння, що є необхідним для ефективного лікування.

Формування деонтологічної культури у стоматологічній практиці має ще один важливий аспект – це соціальна відповідальність лікаря. Стоматологи не тільки відповідають за здоров'я своїх пацієнтів, але й відіграють значну роль у формуванні суспільної довіри до медицини загалом. В умовах, коли доступ до інформації стає все більш відкритим, а пацієнти часто приходять до лікаря вже з певними знаннями, отриманими через Інтернет або з інших джерел, зростає відповідальність лікарів за правильну комунікацію. Важливо не лише надавати якісну медичну допомогу, але й пояснювати пацієнтам суть лікування, його етапи, можливі ризики та переваги, адже від цього залежить їхній психологічний комфорт і впевненість у правильності прийнятих рішень.

Крім того, дотримання етичних принципів дозволяє лікарям краще адаптуватися до швидких змін у професії, пов'язаних з технологічним прогресом. Упровадження нових методик і технологій лікування вимагає від стоматологів не лише високої кваліфікації, але й відповідального підходу до кожного пацієнта з урахуванням його індивідуальних особливостей та потреб. Таким чином, етична складова стає важливим критерієм

професійної компетентності стоматолога, що допомагає забезпечити якісну та безпечну медичну допомогу на найвищому рівні.

Список використаних джерел:

1. Ковальова О., Сафаргаліна-Корнілова Н., Герасимчук Н. Деонтологія в медицині : підручник. Вид. 2-е вид., випр. Київ : ВСВ «Медицина», 2018. 240 с.
2. Рибалов О., Литовченко І., Коломієць С., Прочанкіна В. Деонтологія і професійна етика в діяльності лікаря-стоматолога. *Український стоматологічний альманах*. 2018. № 2. С. 37–40.